

Nowruz – Ergenekon bayramy

Category: Edebi makalalar, Kitapcy

написано kitapcy | 23 январа, 2025

Nowruz – Ergenekon bayramy NEVRUZ – ERGENEKON BAYRAMI

Dede Korkut geleneğinin son temsilcilerinden Âşık Veysel, insanoğlunun en sadık yârinin toprak olduğunu söyler. Türklerdeki toprak anlayışı ve vatan sevgisi, destanlar çağında şekillenmiş ve değerinden hiçbir şey kaybetmeden günümüze kadar gelmiştir. Toprak, Türk milleti için çok önemlidir. Ne istersek veriyor, ne verirsek alıyor.

Karlı kış günleri geride kaldığı zaman, özellikle çocukların içi içine sığmaz, hepsini büyük bir sevinç dalgası kaplar. Şehirlerin insan akınına uğramadığı, henüz kimliğini kaybetmediği yıllarda, bizler de havaların ısınmaya başlamasıyla birlikte, oyun alanımız olan kırlara, bayırlara koşardık. Güneşin sıcaklığını hisseder, toprağın kokusunu içimize çeker, tabiatın canlanmasını hep birlikte yaşırdık. Mor, eflatun ve sarı renklerin hâkim olduğu navrız çiçeğini, toprağın bağırını yararak çıkarmak için dere tepe koşuştururduk. Çiğdemlerle birlikte topladığımız navrızlar, birkaç saat sonra boyunlarını büker, nazenin yapıları bize hüznle bakarlardı.

Navrız – nevrüz nedir? Bir kır çiçeğinin adı mıdır? Acaba şimdiki çocuklar kırlarda hala navrız topluyorlar mı? Yoksa Nevruz, Türk milletinin kader günlerinden birine verilen ad mıdır? Bu özel gün, Türk milletinin hayatında nasıl bir etki bırakmıştır?

Töreler, örf ve adetler milleti bir arada tutan, birlik ve beraberliği pekiştiren unsurların başında gelmiştir. Türk milletinin törelerini, destanlar çağında, Oğuz Han düzenlemiş ve nesiller boyunca yaşatılarak günümüze kadar ulaşmıştır. Atalarımızdan bizlere intikal eden kutlu törelerden birisi de Navrız-Ergenekon Bayramı'dır. Bu bayram, ilk yıllardaki adet ve geleneklere uygun şekilde, bütün Türk dünyasında kutlanmaktadır.

Türk milleti yaptığı bir savaşta düşmanları tarafından yenilmiş ve tamamen yok olmuştu. Bu savaştan yalnızca Hakanın oğlu, yeğeni ve onların karıları sağ kurtulabilmiş ve kaçarak sarp dağların arasındaki bir vadiye sığınmışlardı. Türkler, bu vadiye Ergenekon adını verdiler.

Ergenekon'da 400 yıl yaşayan Türkler, çoğalmışlar ve buraya sığamaz oldular. Vadiden çıkarak, atalarının yurduna yeniden hâkim olmak istediler. Bütün aramalarına rağmen sarp sıradağların arasından bir geçit bulamadılar. Bunun üzerine, bir demir ustası, demirden bir dağı eritip çıkış yolu açabileceğini söyledi. Ateşler yakılıp demir dağ eritildi ve bir geçit açıldı. Türklerdeki sevinç dağı taşı çınlattı. Ergenekon'dan çıkarken bir böri-bozkurt Türklere yol gösterdi ve atalarının yurduna yeniden hâkim oldular.

Türk milleti Ergenekon'dan çıktıkları o ayı, o günü ve o saati iyi belledi ve hiçbir zaman unutmadı. Destanlardaki Ergenekon'dan çıkış günü, Türk milletinin gönlünde bu şekilde yer etti.

Türkler daha sonra bu günü milli bayram olarak her yıl kutladılar. Demir dağı ateşle eritmelerinin anısını yaşatmak için, her obanın en yaşlısı, bir demir parçasını ateşte kor haline getirip örs üzerinde çekiçle döverdi. Sonra da obanın ileri gelenleri aynı işlemi yapardı. Ardından şenlikler başlar, hep birlikte yemekler yenir, eğlenceler ve spor müsabakaları düzenlenirdi. Devletin en üst düzeydeki yöneticisinden, en alt kademesine ve sivil halkın her kesiminde bu törenler düzenlenirdi ve herkes bu törenlere katılırdı.

Destanlar çağından günümüze kadar ulaşan bu gelenek, bütün Türk illerinde hala yaşatılmaktadır. Türkler Ön Asya'ya geldiklerinde, Farsça'nın da etkisiyle bu güne, yeni gün anlamına gelen nev-ruz veya Oğuz Türkçesindeki ses uyumuna uygun olarak navrız günü dediler. Kış mevsiminin sona erip baharın başladığı ilk gün olan 21 Mart tarihini Nevruz Bayramı olarak kutlamaya devam ettiler.

Eski Türklerde 12 hayvanlı takvim kullanılırdı. Rumi takvime göre 9 Mart, Miladi takvime göre de 21 Mart, Türklerde yılbaşı

olarak kabul edilmiştir. İsa'dan önceki dönemlerde kurulan Türk devletleri ile Hunlar, Göktürkler, Uygurlar, Karahanlılar, bir dönemde Selçuklular ve bunların çağdaşı olan öteki Türk kavimleri ve akraba topluluklar da bu takvimi kullanmıştır.

Gece ile gündüzün eşit olduğu ve güneşin Koç Burcu'na girdiği 21 Mart günü, Orta Asya'da kurulan Türk devletlerinde her yıl bayram olarak coşkuyla kutlanırdı. Bu günde Türk devlet başkanları, ateşte kızdırılan demiri örs üzerinde çekiçle döverek kutlamaları ve şenlikleri başlatırdı. Oğuz törelerindeki orun ve ülüş geleneğine göre, protokolde yeri bulunan devlet adamları da aynı işlemi sırayla yerine getirirlerdi. Bu önemli günde, birçok şenlikler düzenlenir, ülkede bir bayram havası yaşanırdı. Ardından insan ve hayvanların sayımı yapılırdı. Bozkır kültüründe savaşılan insan gücü ile ekonominin temel dayanaklarından birisini teşkil eden hayvanların, Türkler için önemi tartışılmazdı.

Türk tarihine ait kaynaklar da böyle söylüyor.

Türklerin en eski tarihinden günümüze kadar varlığını sürdüren Nevruz-Ergenekon Bayramı, bütün unsurlarıyla, adet ve gelenekleriyle bir Türk bayramıdır. Türk dünyasının her köşesinde büyük şenliklerle kutlanan bu bayram, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan, **Türkmenistan**, Tacikistan ve Azerbaycan Cumhuriyetlerinde resmi ve milli bayram olarak kutlanmaktadır. Başta Türkiye olmak üzere Kuzey Kıbrıs, Bosna, Sancak, Makedonya, Bulgaristan, Batı Trakya, Romanya, Moldova, Gagauz Yeri, Kırım, Kazan, İdil-Ural, Kafkasya, Sibir, Saha-Yakutistan, Doğu Türkistan-Uygur bölgesi, Afganistan, İran, Irak, Suriye ve Kuzey Afrika gibi ülkelerde yaşayan Türkler, dost, kardeş ve akraba topluluklarda, yani Türklerin yaşadığı her coğrafyada, Nevruz Bayramı geleneği yaşatılmaktadır. Bu bayram Türk topluluklarında milli birliği güçlendiren, dayanışmayı artıran, birlik ve beraberliği pekiştiren unsur olarak görülmektedir.

Kafkaslarda Nevruz Bayramı Kutlamaları:

Nevruz Bayramı, modern Sovyet Rus arlarının işgalindeki Türk illerinde en son olarak 1925 yılında devlet seviyesinde kutlanmıştı. Ancak 1926 yılında hiçbir gerekçe gösterilmeden yasaklandı. Halkın hafızasında kesintili de olsa korunan Nevruz Bayramı geleneği, evlerde gizlice yaşatılmaya devam etti. Bazı Türk illerinde 1988 yılının 21 Mart gününde Nevruz Bayramı, 62 yıl aradan sonra açıktan kutlanmaya başladı.

1990 yılından itibaren de Nevruz günü bütün Türk Cumhuriyetlerinde resmen milli bayram ilan edildi.

Kafkasya ve Orta Asya'da Nevruz, Kn Bayramı, yılbaşı, halk bayramı olarak değerlendirilir. Kızır Ata'nın, yani Hızır Aleyhisselam'ın 21 Mart gecesinde ülkede dolaşarak iyi talih ve şifa dağıtan aksakallı bir ihtiyar suretinde insanlara göründüğüne inanılır. Kızır Ata, iyiliğin ve güzelliğin sembolü olarak nitelendirilir. Hızır Ata gecesi olarak da kabul edilen yeni yılın ilk gününde, evin başkşesinde bir çift mum yakılır. Bu gecede bir kabın içine buğday, darı veya arpadan yapılan ırıska, süt, ayran veya ağızdan yapılan ak ve kaynak suyu konur. Bu yiyecek ev halkı ve misafirler tarafından yenir.

Genç kızlar ve nişanlılar, sevdikleri delikanlılar için özel olarak hazırladıkları uyku aşar denilen ağızla pişirilmif etten ikram ederler. Delikanlılar da onlara, temizlik ve gençliğin sembolü olan ayna, alımlılık ve güzelliğin timsali tarak, yeni tomurcuklanmış iek gibi parlaklık ve ışık anlamına gelen güzel kokular hediye ederler.

Türk milletinin özüne mahsus düşünce tarzı doğrultusunda gelişen bu anlayışın, bu ay, gün ve tarihin, özel bir önemi vardır. Bunlar ecdadımızın tarihin değişik dönemlerindeki görüş, inanç ve hayat felsefesi ile sıkı sıkıya bağlıdır.

Azerbaycan Türkleri de bu büyük geçmişin kültürünü ve izlerini, günümüzde de yaşatmaktadırlar. Erken dönemlerde şekillenen Türk düşünce yapısını, günümüze kadar koruyabilmişlerdir.

Türklerin hayat ve dünya hakkındaki görüşleri, su, ateş, yel ve toprak ile yakından ilgilidir. Yazın gelmesi, su, hava, toprak ve rzgrın değişmesi, tazelenmesi, ısınması, tabiata

ve toprağa yeni hayat getirmesi, onu diriltmesi düşüncesi ile bağlıdır.

Türklerde 21 Mart tarihi yeni yılın ilk günüdür. Yılın son dört Çarşamba Akşamı, yani Salı gününü Çarşamba gününe bağlayan geceler mukaddes kabul edilmiştir. Bu çarşambalara, Ahır Çarşamba, İla-ahır Çarşamba veya Cemreler adı da verilmiştir.

Bu çarşambaların her birinde, tabiatın dört unsurundan biri olarak kabul edilen su, ateş, yel ve toprak dirilmektedir. Bundan dolayı, bu geceler, şenliklerle karşılanarak, şerefine kutlamalar düzenlenmektedir.

Mukaddes kabul edilen bu günler, insanlara, düz ve doğru olmayı, çalışmayı, helal kazancı, iş ve emeğe saygıyı, toprağa bağlılığı öğretmiştir.

Çarşamba akşamı inanışlarında adalete, alın teri ile kazanmaya, rahmete ve doğruluğa büyük bir saygı vardır.

Türk âlemi ve dünya için yarınlar bugünlerden daha güzel olacaktır. Türk milletinin geleceğini kurtaracak yeni ufuklar aydınlanmaya başlamıştır. Bunun için de sorumluluk sahibi her Türk evladı üstüne düşeni yapmalıdır. Önemli olan, uyanık vatanseverlerin şu soruya doğru cevap verebilmesidir:

“Türk çocuğu olarak biz ne yapmalıyız? Dünyada cihan devleti kurmuş birkaç ender milletten biri olan Türkler ne yapmalıdır?”

Birlik olunması halinde, hiçbir güç, Türk milletinin parlak geleceğini elinden almayacaktır.

Çünkü çöken Marksizm karşısında Turan bayrağı yükselmektedir.

Mustafa TURANCI. Edebi makalalar